

درس ۱۷ اجتماعی علوی

خانم آئینه و خانم قوامی نژاد



اجتماعی ششم دبستان

علوی

درس هفدهم



ویژگی های دریا های ایران



در سال های گذشته آموختید که ایران از شمال و جنوب به دریاها دسترسی دارد.

دریاها گودال های پر از آبی هستند که به اقیانوس ها راه دارند.

اقیانوس ها پهنه های بسیار بزرگ آبی کره ی زمین هستند.

با کمک معلم، یک کره ی جغرافیایی را به کلاس بیاورید و دریاها و اقیانوس ها را روی آن پیدا کنید و نشان دهید.



دریای خزر



دریای خزر در واقع یک دریاچه است؛ اما به آن دریا می‌گویند آیا می‌دانید چرا؟

دریای خزر در طول تاریخ، نام‌های گوناگونی مانند دریای گیلان، دریای مازندران، دریای قزوین و دریای گرگان و... داشته است. در نقشه‌های خارجی این دریا کاسپین نامیده می‌شود.

عمق دریای خزر در نواحی شمالی آن بسیار کم است به طوری که در بعضی نواحی به کمتر از ۱۰ متر می‌رسد اما در نواحی جنوبی نزدیک به ایران، عمق آن بیش از ۱۰۰۰ متر است. میزان شوری آب دریای خزر از دیگر دریاها و اقیانوس‌ها کمتر است. رودهایی که از ایران به این دریا می‌ریزند، جلگه‌ی حاصلخیزی را در طول ساحل دریا به وجود آورده‌اند.



✨ دریای خزر در واقع یک دریاچه است؛ اما به آن دریا میگویند آیا می دانید چرا؟

دریاچه‌ی خزر به اقیانوس راه ندارد، به همین دلیل دریا نیست. اما چون بزرگترین دریاچه‌ی جهان است و وسعت آن زیاد است به آن دریا می‌گویند.



اجتماعی ششم دبستان

علوی

درس هفتم



چند رود که به دریای خزر می‌ریزند نام ببرید.

- سفید رود
- رود چالوس
- رود هراز
- گرگان رود

دریای خزر ایران را به کدام کشورها مربوط می‌کند؟

- ترکمنستان
- جمهوری آذربایجان
- قزاقستان
- روسیه



به پیشروی آب دریاها در خشکی خلیج می گویند. به نقشه دقت کنید؛ خلیج فارس، پیشروی آب دریای عمان و اقیانوس هند در خشکی های ایران و عربستان است. ساحل خلیج فارس از دهانه ی اروندرود تا بندرعباس امتداد یافته است. در کناره های خلیج فارس بریدگی های عمیقی وجود دارد که ساکنان اطراف به آنها خور می گویند. خورها برای ایجاد بندر و پهلو گرفتن کشتی ها بسیار مناسب هستند.

شوری آب خلیج فارس از دریای عمان بیشتر است؛ اما عمق خلیج فارس از دریای عمان بسیار کمتر است و به طور متوسط ۳۰ متر عمق دارد. در خلیج فارس جزیره های بزرگ و کوچکی سر از آب بیرون آورده اند که بسیاری از آنها متعلق به ایران هستند.



ساحل دریای عمان از بندر عباس تا بندر گواتر امتداد دارد. دریای عمان به اقیانوس هند راه دارد. عمق این دریا به سمت اقیانوس بیشتر می شود و در اطراف چابهار به حدود ۳۰۰۰ متر می رسد. خلیج فارس از طریق یک آبراهه به دریای عمان وصل می شود.

– به آبراهه ای که دو دریا را به هم وصل می کند، تنگه می گویند.

به نقشه توجه کنید و پاسخ دهید :

– تنگه ای که خلیج فارس را به دریای عمان مربوط می کند؟

– چند رود که به دریاها ی جنوب می ریزند؟

– جزیره های کشور ما در خلیج فارس و بزرگ ترین جزیره را نشان دهید و نام ببرید.



تنگہ اسی کہ خلیج فارس را بہ دریای عمان مربوط می کنند ؟

تنگہ هرمز

چند رود کہ بہ دریاہای جنوب میں ریزند ؟

• رود سرباز

• رود شور

• رود مند

• رود ہندیجان

• رود جراحی

• رود کارون

• اروند رود



جزیره های کشور ما در خلیج فارس و بزرگترین جزیره را نشان دهید و نام ببرید.

- قشم
- کیش
- هندورابی
- لاوان
- سیری
- فرور
- بنی فرور
- تنب کوچک
- تنب بزرگ
- ابوموسی
- خارکو
- خارک
- بحرین

جزیره ی قشم، بزرگترین جزیره در خلیج فارس است.



خلیج فارس و دریای عمان، کشور ما را به همسایگان جنوبی مربوط می کنند.
- ایران از طریق خلیج فارس با کدام کشورها همسایه است؟
- فعالیت ۲ را انجام دهید.

ایران از طریق خلیج فارس با کدام کشورها همسایه است؟

• قطر

• امارات

• عربستان

• کویت

• عراق



نام خلیج فارس

خلیج فارس یکی از مهم‌ترین مناطق کره‌ی زمین است. از گذشته‌های بسیار دور مردمان این منطقه به تجارت و دریانوردی مشغول بوده‌اند. قوم پارس این دریا را دریای پارس نامیدند. در کتیبه‌ای که از داریوش، پادشاه هخامنشی به دست آمده از این محل به نام دریای پارس یاد شده است. بعدها بسیاری از دانشمندان و جغرافی‌دانان مسلمان چون ابوریحان بیرونی نیز در کتاب‌هایشان نام خلیج فارس و دریای پارس را آورده‌اند. روی نقشه‌های اروپاییان هم که از عصر اکتشافات جغرافیایی به جا مانده است، نام خلیج فارس مشاهده می‌شود.



نقشه‌ی خلیج فارس در قرن هشتم هجری



نقشه‌ی خلیج فارس در دوره‌ی صفویه



روز ۱۰ اردیبهشت در تقویم، روز ملی خلیج فارس نامیده شده است. علت چیست؟ پرس و جو کنید.

روز ۱۰ اردیبهشت در تقویم روز ملی خلیج فارس نامیده شده است. علت چیست؟ پرس و جو کنید.

زیرا در تاریخ ۱۰ اردیبهشت ۱۰۰۱ هجری شمسی، پرتغالی‌ها از تنگه هرمز و خلیج فارس اخراج شدند و به همین دلیل سالروز اخراج استعمار و برگشت حاکمیت کامل ایران بر خلیج فارس به عنوان روز ملی خلیج فارس نامیده شد.



نقشه‌ی دریاها



- ۱- روی نقشه، نام خلیج فارس و دریای عمان را بنویسید.
- ۲- نام تنگه‌ی هرمز را بنویسید.
- ۳- نام کشورهای اطراف خلیج فارس را که با علامت؟ مشخص شده‌اند، بنویسید.
- ۴- دریاها را با مداد آبی رنگ کنید.



۱- نام دریای خزر را روی نقشه بنویسید.

۲- دریای خزر را با مداد آبی رنگ کنید.

۳- نام کشورهای اطراف دریای خزر را که با علامت ؟

مشخص شده است، روی نقشه بنویسید.



الف- با استفاده از مطالب متن درس، ویژگی های خلیج فارس و دریای عمان را در جدول بنویسید و آنها را با هم مقایسه کنید. (شباهت ها و تفاوت ها)

خلیج فارس	دریای عمان
شوری آب آن از دریای عمان بیشتر است.	شوری آب آن از خلیج فارس کمتر است.
به اقیانوس هند راه ندارد.	به اقیانوس هند راه دارد.
عمق آن از دریای عمان کمتر است.	عمق آن از خلیج فارس بیشتر است.
جزایر فراوانی دارد.	هیچ جزیره ای ندارد.
بریدگی های زیادی دارد که برای بندر مناسب اند.	بریدگی های آن کمتر از خلیج فارس است.



ب- جای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

1. دریاچه گودال‌های آبی وسیع در سطح زمین است که به اقیانوس راه ندارد.
2. به پیشروی آب دریاها در داخل خشکی‌ها **خلیج** می‌گویند.
3. پاریکه یا آبراهه‌ای که دو دریا را به هم وصل میکند، **تنگه** نامیده می‌شود.



الف - نام بندرهایی را که روی نقشه نوشته نشده است، بنویسید.

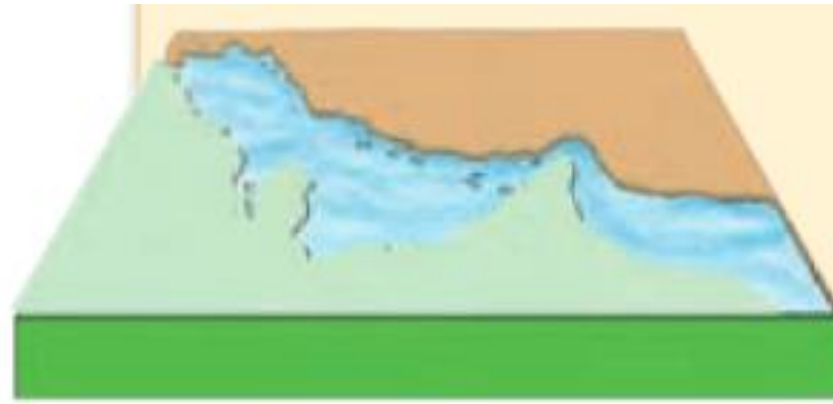


ب - در بندرها چه فعالیت‌هایی صورت می‌گیرد؟ سه مورد بنویسید.

- ۱ - ماهیگیری (صیادی) ۲ - مسافربری (با کشتی)
- ۳ - تخلیه و بارگیری کالاهای وارداتی و صادراتی



فعالیت ۳ (اختیاری)



به طور گروهی و با راهنمایی معلم و با استفاده از چوب یا کاغذ، مقوا، گچ و مانند آنها، یک مدل خلیج فارس و دریای عمان بسازید. جزیره‌ها و بندرها را روی آن نشان دهید.

برای انجام این فعالیت، می‌توانید طرح خلیج فارس و دریای عمان را بر روی یک مقوا (یا یونولیت) بکشید و آن را قیچی کنید سپس جزایر و بنادر خلیج فارس (که در عکس قبلی و نقشه‌ی همین درس مشاهده کردید) را بر روی آن نقاشی کنید یا با خمیر بازی شکل آنها را درست کنید و بر روی مقوا یا بچسبانید.



1- چرا دریای خزر در واقع یک دریاچه است ؟

جواب چون به اقیانوس راه ندارد.

2- چرا به دریاچه ی خزر ، دریای خزر می گویند ؟

جواب چون بزرگ ترین دریاچه ی جهان است.

3- ایران از کدام جهت های جغرافیایی به دریاها دسترسی دارد ؟

جواب شمال و جنوب

4- دریا را تعریف کنید.

جواب دریاها ی گودال های پر از آبی هستند که به اقیانوس ها راه دارند.

5- اقیانوس را تعریف کنید.

جواب اقیانوس ها پهنه های بسیار بزرگ آبی کره ی زمین هستند.



6- دریای خزر در طول تاریخ چه نام هایی داشته است ؟ (4 نام)

جواب دریای گیلان ، دریای مازندران ، دریای قزوین ، دریای گرگان

7- عمق دریای خزر در قسمت های مختلف آن چقدر است ؟

جواب عمق دریای خزر در نواحی شمالی آن بسیار کم است . به طوری که در بعضی نواحی به کم تر از 10 متر می رسد. اما

در نواحی جنوبی نزدیک به ایران عمق آن بیش از 1000 متر است.

8- چند رود که به دریای خزر می ریزند ، نام ببرید.

جواب سفید رود ، رود چالوس ، رود هراز ، رود گرگان

9- جلگه های حاصلخیز ساحل دریای خزر چگونه به وجود آمده اند ؟

جواب رودهایی که از ایران می ریزند این جلگه ها را به وجود آورده اند.



10- دریای خزر ایران را به کدام کشورها مربوط می کند؟

جواب ترکمنستان ، جمهوری آذربایجان ، روسیه ، قزاقستان

11- خلیج چیست؟

جواب به پیش روی آب دریاها در خشکی « خلیج » می گویند.

12- خلیج فارس از پیش روی آب کدام دریاها در کدام خشکی ها ایجاد شده است؟

جواب خلیج فارس از پیش روی آب دریای عمان و اقیانوس هند در خشکی های ایران و عربستان ایجاد شده است.

13- خور چیست؟

جواب در کناره های خلیج فارس بریدگی های عمیقی وجود دارد که ساکنان اطراف به آن « خور » می گویند.



- خورها برای چه اموری مناسب هستند ؟

جواب خورها برای ایجاد بندر و پهلو گرفتن کشتی ها مناسب هستند.

15- تنگه چیست ؟

جواب به آبراهه ای که دو دریا را به هم وصل می کند ، تنگه می گویند.

16- چند رود را که به دریاهای جنوب می ریزند ، نام ببرید.

جواب اروند رود ، رود جراحی ، رود هندیجان ، رودمند ، رود شور ، رود سرباز

17- چند جزیره ی متعلق به ایران در خلیج فارس را نام ببرید.

جواب خارکو ، خارک ، لاوان ، هندورابی ، کیش ، فرور ، بنی فرور ، سیری ، تنب بزرگ ، تنب کوچک ، ابوموسی ، قشم

18- از چه طریق ایران به همسایگان جنوبی خود مربوط می شود ؟

جواب خلیج فارس و دریای عمان



19- ایران از طریق خلیج فارس با کدام کشورها همسایه است ؟

جواب امارات ، قطر ، عربستان ، کویت و عراق

20- چند منبع تاریخی را که در آن ها نام خلیج فارس یا دریای پارس آمده ، ذکر کنید.

جواب کتیبه داریوش پادشاه هخامنشی ، کتاب های دانشمندان و جغرافی دانان مسلمان چون ابوریحان بیرونی ف نقشه

های اروپاییان از عصر اکتشافات جغرافیایی

21- در نقشه های خارجی دریای خزر ... دریای کاسپین ... نامیده می شود.

22- عمق دریای خزر در نواحی ... شمالی ... آن بسیار کم است .

23- میزان شوری آب دریای خزر از دیگر دریاها و اقیانوس ها ... کم تر ... است.

24- ساحل خلیج فارس از دهانه ... اروند رود ... تا ... بندرعباس ... امتداد یافته است.

25- میزان شوری آب خلیج فارس ... بیش تر ... از دریای عمان است.

26- عمق خلیج فارس بسیار ... کم تر ... از دریای عمان است.



27- خلیج فارس به طور متوسط ... 30 ... متر عمق دارد.

28- ساحل دریای عمان از ... بندرعباس ... تا ... بندر گواتر ... امتداد دارد.

29- دریای عمان به اقیانوس ... هند ... راه دارد.

30- عمق دریای عمان به سمت ... اقیانوس ... بیش تر می شود.

31- عمق دریای عمان در اطراف چابهار به حدود ... 3000 ... متر می رسد.

32- خلیج فارس از طریق آبراهه ای به نام ... تنگه هرمز ... دریای عمان وصل می شود.

33- بزرگ ترین جزیره ی ایران در خلیج فارس ... قشم ... نام دارد.

34- از گذشته های بسیار دور مردمان کناره ی خلیج فارس به ... تجارت ... و ... دریانوردی ... مشغول بوده اند.

35- قوم پارس خلیج فارس را ... دریای پارس ... نامیدند.

